

JEDNO PERO / BAKA U MOM DŽEPU / REVOLUCIJA¹

Penjem se praznim stubištem i jasno mi je: zakasnila sam. Bankari su ispraznili bakin stan do čistoga kraja. Na ulaznim vratima umjesto brave je rupa, a vrata su odškrinuta. To je valjda ono neko međuvrijeme, kad im više nije važno hoće li netko ući i ukrasti nešto. Ionako su već postali vlasnici, sve je crno na bijelo.

Ulazim, miris njezinih običaja još je u zraku. Mrlje na parketima pokazuju mi otisak kalijeve peći, komode, vitrine, fikusa. Na mjestu te biljke, parket izgleda kao drveni mjehur. Uvijek je previše zalijevala, a ja sam to od nje naslijedila.

Stan izgleda puno veći ovako prazan. Ništa nisu ostavili, a ja sam zakasnila. U pismu koje su mi poslali bilo je puno odurnih riječi i fraza, na primjer, suglasnost, naše pravo, vaša obaveza, ovrha, vlasništvo, sudska odluka, otkup. Te riječi čovjek preskače. Mislila sam da ću doći prije nego sve maknu. Htjela sam uzeti fotografiju, bluzu, neki *supntopf*, *cukerdozu*, *ašnbeher*, ili nešto što bih mogla gledati i prisjećati se nje i njezinih zen-ideja.

Jedna od njih: kao srednjoškolka posjećujem je ponekad poslije nastave, pričam joj o crnokosom dečku, o curi s ogromnim sisama pokraj koje ja nemam šanse, a ona mi kaže da je strašno važno ujutro imati čisto lice.

– Trebaš se umiti u hladnoj vodi, koristiti običan sapun i staviti običnu kremu, najbolje Niveu. Tako ćeš imati čist pogled na svijet.

Bijelo je gledam, ali sada mi je možda i jasno. Da sam imala čist pogled, ne bi mi se taj mamlaz niti sviđao.

U maloj kuhinji sa strane miris je još jači. Zaklela bih se da je zadnje što je kuhala bio *ajngemahtes*. Ali ni tu nema ničeg za uzeti. Niti pipe. I to su ovršili. Nekad su ljudi morali ovršiti pšenicu.

Dok sam s njenom smrtovnicom obilazila urede, stalno su mi govorili da je sve po zakonu. Kao da su se opravdavali za nešto. Pa ne ponavljaš nekom da nisi kriv, ako stvarno nisi kriv. Sve je po zakonu, i uzimanje stana, i uzimanje stvari. Ipak, mislila sam da ću stići prije ovog drugog uzimanja. Samo mi treba nekoliko sitnica, ništa drugo.

Vraćam se u dnevnu sobu, zumiram očima po podu. Možda im je promakao kakav gumbić ili žličica? Ma kakvi. Pogledam balkon. I cvijeće su pokupili, čovječe! Pa što će im biljke? Kako sam je samo gnjavila kad sam bila mala! Sjećam se, dok me čuvala, izmislila sam da baš moram prati taj balkon. Prala sam ga cijelo jutro. Kanta, četka, voda. Puno vode.

– Nemoj proljevati toliko vode, neću da Pepa dolje ima poplavu! Onda će doć i neću je se moći riješiti.

– Neću, baka!

Još vode. Bjesomučno sam ribala pod, četkom gurala vodu prema rubu, uživala u zvuku vodopada. Nek Pepi curi, nek trpi. Biljke su plivale. Da me nije upozorila, možda bih manje zalijevala. Drugi put sam pak zabijala čavle u štok. Svakih pet centimetara jedan veliki čavao. Ostavljala sam ih da vire, kako bi ih moja baka mogla poslije vaditi. Sve je to ona dozvoljavala, pravila se da ne vidi, puštala me da radim što hoću. Jesam li je zato više voljela? Možda. Djeca su zdravo sebična.

Oko podneva bi me pozvala za stol koji je uvijek bio složen po svim austrougarskim pravilima. Zahtijevala je od mene da sjedim pristojno, da radim pokrete kao dama, da jedem suzdržano, da uzimam male zalogaje, da ne pitam za još, da ne gutam glasno, da držim laktove uz tijelo, da ne škripim stolcem. Kad bih širila laktove, stavljala bi mi pod svaki pazuh jednu knjigu.

– Jesi bila na zadnjoj operi u HNK?

---

¹ Priču je moguće pronaći pod sva tri naslova.

– Kaj? Kakvoj operi?

I tad bi opet došla zen-misao: kad je vrijeme loše, iskoristi ga za to da budeš sama sa sobom. To je zdravo za dušu.

Izlazim na balkon i gledam dolje u betonsko dvorište. Niti Pepe više nema, a tako sam je se bojala! Izgledala je kao bacačica kladiva, imala je i brkove! Sad je sve mirno, nema domaćih zvukova, više nitko ne kuha, ne više, ne doziva, ne popravlja, ne igra se. Kuću preuzima banka i već je počela radove. To će biti poslovnica na tri kata. U njoj će raditi utegnute cure i zalizani dečki koji znaju matematiku i bankarski jezik, pa će računati neke iznose i izmišljati im strašne nazive kojih ćemo se mi bojati, pa ćemo ih zato plaćati. I sve će biti po zakonu.

Ulazim u spavaću sobu, dok hodam, osjećam da drobim šećer. Otkud on tu? Čučnem da vidim. Njega ne mogu uzeti, kakva bi to bila uspomena? Možda bi i bila, jer je baka na *nahkaslu* kraj kreveta uvijek imala šećer u *cukerdozi* i čašu vode, za slučaj da joj bude slabo.

Pogledam prema vratima i na starom parketu ugledam jedno pero. To je pero iz njenog jastuka, sigurna sam. Uvijek mi je govorila da jastuk i tuhica moraju biti punjeni perjem. Nije me mogla uvjeriti da ih i ja počnem koristiti, a trudila se, baš se trudila. Nagovaranje na perje bilo je čak i dio zen-savjeta. Na primjer: navikni se na spavanje na perju, tako se slično spava u raju. To bi, naravno, rekla u trenutku dok bih se ja dovikivala s djecom preko balkona ili izlazila iz zahoda. Jednom me čak nazvala telefonom samo da mi kaže nešto o perju. Nisam stigla ništa pitati, odmah nakon teorije o jastucima i neophodnosti perja, poklopila je slušalicu.

Ovo pero je njeno. Pažljivo ga uzimam i gledam prema svjetlu. Sad bi oni neki energetičari rekli da je pero puno moje bake. Spavala je na njemu, disala kroz njega, sanjala uz njega. Da bar imam one vrećice koje imaju forenzičari iz serija, pa da ga mogu spremirati. Stavljam ga u džep, zatvaram patent. Tako neće ispasti, a doma ću naći neku bolju zaštitu. Grije me. Baka mi je doslovno u džepu, imam nešto njeno, to je to.

Čitala mi je jednu priču, često, dok sam bila mala. O cirkuskom sloniću koji je imao prevelike uši, pa su ga učili letjeti da ih iskoristi kad su već takve. Budući da se bojao, dali su mu pero i rekli da je čarobno. Da će s njim moći sve. Možda je i ovo pero takvo. Jer, još uvijek ne razumijem to oduzimanje. Njihove su riječi bile riječi optužbe, bili smo krivi jer nam je umrla baka. I da, po zakonu je, a kazna za smrt je oduzimanje stana. Nekako mi se čini da moram nešto napraviti. S tim perom u džepu bit ću kao slonić.

Idem tamo pa ću ih pitati. Stavljam slušalice na uši, jer ako ne slušam muziku, onda slušam probleme i ne mogu se zaustaviti. Tako je bilo prošli put. Svaki čekač u redu imao je neku tragediju, a za svaku tragediju bila je kriva banka. Kad je na red došao tip sa svojim problemom, nisam više mogla. Posudio je sto eura od nekog. Dobro, nije vratio na vrijeme, pa ga je ovaj tužio. Na sudu je zapisničar, koji je valjda imao poklonjenu dvojku iz hrvatskog, napisao rečenicu bez zareza. Zarez je trebao odvojiti kućni broj od novaca. I tako je jadnik koji živi na broju 42, zarez, 100 eura trebao vratiti. A bez zareza je novac narastao do nemoguće svote. Pogotovo ako ne radiš, šepaš, mumljaš dok govoriš i nemaš lister odijelo, nego trenirku i kariranu flanel košulju. Jednostavno sam morala urlati na šaltersku rugobu. Ona se uljudno i posprдно smješkala i stisnula gumb ispod pulta, pa su došli zaštitari u tvrdim oklopima. Primili su me i vukli, dvojica nabildanih kretena vukli su mene čije su ruke grančice. Psovala sam im majku bankarsku. To me skroz zadovoljilo, čak me ni kazna nije uništila. Jedino, moram to prestati raditi.

Eto, zato imam slušalice, bit će dosta samo moja pitanja. Znam što bi baka rekla: čuvaj to pero u džepu, bez njega si ništa. To bi rekla, na primjer, dok bih ja u ovoj kuhinji pokušavala skuhati tursku kavu. Onu pravu, koja se pije preko kockice šećera. A moja pitanja za banku sve su samo ne zen. Pitanja su toliko nevjerojatno tupa, da mi nije jasno kako ih

uopće postaviti. Zašto ste mi uzeli ono što je moje? Mislim, u parku sam uvijek morala vratiti tuđu kanticu. I zadnje pitanje: gdje su bakine stvari, gdje?

Pokušavam nogom oguliti crni otisak fotelje koja je uvijek stajala u kutu sobe. Spodobe to ne smiju vidjeti. To je bakina intima, što je nekoga briga gdje je ona sjedila poslijepodne, s dekićom na nogama čekajući Dinastiju? Na ulazu, u hodniku, imala je zalijepljena dva postera. Išćupala ih je iz Studija. Na jednoj je bio Kerington. Tako ga je ona zvala, bio je to glumac, glavni lik u Dinastiji. Značajno je gledao u desnu stranu. Kad bi dolazila izvana, on bi je pogledom dočekaio. Drugi je bio Šerbedžija. Iako je imala već blizu osamdeset, čuvala je taj Radein poster na kojem je bio toliko mlad da je jedva sličio na sebe. Sjećam se špičaste kragne, bijele, koja mu je stršala prema licu. On je gledao u lijevu stranu i ispraćao bi je pogledom kad bi izlazila.

Da su bar te postere ostavili! Pažljivo bih ih skinula i presavinute čuvala. Imala bih barem nešto. Ovako su navukli moj bijes. Stan sam još i mogla razumjeti, banke trebaju stanove, navikli smo na to. Ali stvari! Ofucani i polupani porculan, rupičaste haljine koje su izbušili moljci, ispucano ogledalo, heklani podmetači za čaše, potamnjele i bezvrijedne slike, ljepljivi tanjuri, knjige iz neke prehistorijske lektire, nazubljene fotografije umrlih rođaka, ortopedske cipele sa šnalom... to im isto treba?

Da su ostavili postere ne bih odlučila ići u borbu. Ali nisu. Revoluciju netko mora početi. Želim sve. Stan. Stvari. Do posljednjeg tanjurića za kekse koje bismo grickale uz popodnevnu kavu. Mislim da bi njezin zen-savjet za danas bio: kad sije sunce, nemoj zaliti cvijeće i čuvaj svoj džep u kojem je moje pero.

Iz zbirke kratkih priča
20 + 1 NAJBOLJA PRIČA ZA LJETO 2014.